

CAP DE L'ESTAT

18088 *LLEI ORGÀNICA 11/2003, de 29 de setembre, de mesures concretes en matèria de seguretat ciutadana, violència domèstica i integració social dels estrangers.* («BOE» 234, de 30-9-2003.)

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei orgànica. Sapiguen: Que les Corts Generals han aprovat la Llei orgànica següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

El Pla de lluita contra la delinqüència, presentat pel Govern el dia 12 de setembre de 2002, preveia un conjunt d'actuacions que incloïen mesures tant organitzatives com legislatives. Entre aquestes últimes es posava un accent especial en les mesures dirigides a enfortir la seguretat ciutadana, combatre la violència domèstica i afavorir la integració social dels estrangers.

Aquesta Llei orgànica completa el conjunt de mesures legislatives que serveixen de desplegament del pla esmentat i, per això, no s'ha de considerar aïlladament, sinó en el conjunt d'iniciatives del Govern per millorar la protecció dels drets dels ciutadans, especialment davant les agressions de la delinqüència.

Assolir aquests objectius exigeix abordar una sèrie de reformes en les matèries esmentades per aconseguir un perfeccionament de l'ordenament jurídic, els elements essencials del qual s'exposen a continuació.

II

La realitat social ha posat de manifest que un dels principals problemes als quals ha de donar resposta l'ordenament jurídic penal és el de la delinqüència que comet accions reiteradament o, dit d'una altra manera, la delinqüència professionalitzada. Són nombrosos els exemples d'aquells que cometen petits delictes en un gran nombre d'ocasions, delictes que a causa de la seva quantia individualitzada no obtenen una resposta penal adequada.

Aquest text estableix, en primer lloc, mesures dirigides a donar una resposta adequada als casos en què els autors ja han estat condemnats per la realització d'activitats delictives, a través de l'aplicació de l'agreujant de reincidència, en aquest cas qualificada pel nombre de delictes comesos, seguint un criteri ja establert en la nostra doctrina i els nostres textos legals.

S'introdueix, per tant, una nova circumstància agreujant de reincidència quan es doni la qualificació que l'imputat hagi estat condemnat executòriament per tres delictes, i en aquest cas es permet elevar la pena en grau. La circumstància d'agreujament és compatible amb el principi de responsabilitat pel fet, i és el jutge qui, ponderant la magnitud de pena imposada en les condicions precedents i el nombre d'aquestes, així com la gravetat de la lesió o el perill per al bé jurídic produït pel nou fet, imposi, si s'escau, la pena superior en grau.

D'altra banda, es recullen mesures dirigides a millorar l'aplicació de la resposta penal a l'habitualitat de la conducta quan els fets infractors del Codi Penal comesos anteriorment encara no hagin estat jutjats i condemnats.

Així, els articles 147, respecte a les lesions, 234, respecte al furt i 244, respecte a la sostracció de vehicles, estableixen una pena de delicte per a la reiteració en la comissió de faltes, sempre que la freqüència sigui la de quatre conductes constitutives de falta en el termini d'un any, i en el cas dels furts o sostracció de vehicles de motor l'import acumulat superi el mínim exigít per al delicte.

III

El fenomen de la violència domèstica té un abast certament pluridisciplinari. Cal abordar-lo amb mesures preventives, amb mesures assistencials i d'intervenció social a favor de la víctima, amb mesures incentivadores de la investigació, i també amb mesures legislatives orientades a dissuadir de cometre d'aquests delictes.

Per això, els delictes relacionats amb la violència domèstica, en aquesta reforma, han estat objecte d'una atenció preferent, perquè el tipus delictiu arribi a totes les seves manifestacions i perquè la regulació compleixi el seu objectiu en els aspectes preventius i repressius. També s'ha incrementat de manera coherent i proporcionada la seva penalitat i s'hi han inclòs totes les conductes que puguin afectar el bé jurídic protegit.

En aquesta línia, en primer lloc, les conductes que el Codi Penal considera falta de lesions, quan es cometen en l'àmbit domèstic passen a considerar-se delictes, de manera que s'obre la possibilitat d'imposar la pena de presó i, en tot cas, la pena de privació del dret a tenir i portar armes. Per aquesta raó s'ajusta tècnicament la falta que regula l'article 617.

En segon lloc, respecte als delictes de violència domèstica comesos amb habitualitat, se'ls dota d'una sistemàtica més bona, s'amplia el cercle de les seves possibles víctimes, s'imposa, en tot cas, la privació del dret a tenir i portar armes i s'obre la possibilitat que el jutge o tribunal sentenciador acordi la privació de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment.

IV

El nostre ordenament jurídic proporciona una resposta i protecció adequades als estrangers que resideixen legalment a Espanya. Tanmateix, també és cert que l'experiència acumulada davant un fenomen cada vegada més important exigeix abordar reformes des de diverses perspectives:

1r La resposta penal davant els estrangers no residents legalment a Espanya que cometen delictes.

S'introdueixen canvis als apartats 1, 2 i 3 de l'article 89, en coherència amb la reforma de la Llei sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, per donar curs adequat al fet que el jutge penal acordi la substitució de la pena imposada a l'estranger no resident legalment a Espanya que ha comès un delicte per la seva expulsió. En concret, s'estableix que, en el cas d'estrangers que, a més de no ser residents legalment a Espanya, cometin un delicte castigat amb pena de presó inferior a sis anys, la regla general sigui la substitució de la pena per l'expulsió. Si la pena de presó és igual o superior a sis anys, una vegada compleixi a Espanya les tres quartes parts de la condemna o obtingui el tercer grau de tractament penitenciari, s'ha d'acordar, també com a regla general, l'expulsió.

D'aquesta manera s'aconsegueix més eficàcia en la mesura d'expulsió, mesura a la qual, no ho podem oblidar, s'arribaria de totes maneres per la via administrativa pel fet de tractar-se de persones que no resideixen legalment a Espanya i que han delinquit. En definitiva, es tracta d'evitar que la pena i el seu compliment es converteixin en formes de permanència a Espanya i de tren-

car així de manera radical el sentit de l'ordenament jurídic en el seu conjunt.

Paral·lelament es reforma l'article 108 del Codi Penal per establir, amb caràcter general, l'expulsió dels estrangers no residents legalment a Espanya en substitució de les mesures de seguretat aplicades pel jutge o tribunal a conseqüència de la comissió d'un delictes.

2n La resposta penal davant les noves formes de delinqüència que s'aprofiten del fenomen de la immigració per cometre els seus delictes.

La modificació dels articles 318 i 318 bis del Codi Penal (i la necessària adaptació tècnica a aquests del 188) tenen com a finalitat combatre el tràfic il·legal de persones, que impedeix la integració dels estrangers al país de destinació.

La Unió Europea ha desplegat un notable esforç en aquest sentit, ja que el Tractat estableix, entre els objectius atribuïts a la Unió, la lluita contra el tràfic d'éssers humans, i aproxima quan sigui procedent les normes de dret penal dels estats membres. La prioritat d'aquesta acció es va recordar al Consell Europeu de Tampere, i s'ha concretat en les recents iniciatives del Consell per establir un marc penal comú d'àmbit europeu relatiu a la lluita contra el tràfic d'éssers humans i a la lluita contra la immigració clandestina.

El nostre ordenament jurídic ja recollia mesures per combatre aquest tipus de delinqüència, i la present reforma fa una tasca de consolidació i perfeccionament d'aquestes. El nou text conté un important augment de la penalitat, i estableix que el tràfic il·legal de persones —amb independència que siguin o no treballadors— es castiga amb presó de quatre a vuit anys. Amb això, els llinars de penes resultants satisfan plenament els objectius d'harmonització que conté la Decisió marc del Consell de la Unió Europea destinada a reforçar el marc penal per a la repressió de l'ajuda a l'entrada, a la circulació i a l'estada irregulars.

Amb vista a una protecció efectiva de les persones mitjançant la prevenció d'aquest tipus de conductes, s'agregen les penes quan el tràfic il·legal, entre altres supòsits, posi en perill la vida, la salut o la integritat de les persones, o la víctima sigui menor d'edat o incapacitat.

Finalment, s'ha inclòs a l'article 318 la possibilitat que els jutges o tribunals imposin alguna o algunes de les mesures que preveu l'article 129 del Codi Penal.

3r L'existència de formes delictives sorgides de pràctiques contràries al nostre ordenament jurídic.

D'altra banda, la reforma es planteja des del reconeixement del fet que amb la integració social dels estrangers a Espanya apareixen noves realitats a les quals l'ordenament ha de donar una resposta adequada. Així, com a novetat igualment ressenyable, es tipifica el delictes de mutilació genital o ablació. I això perquè la mutilació genital de dones i nenes és una pràctica que s'ha de combatre amb la màxima fermesa, que no es pot justificar en absolut per raons pretesament religioses o culturals. Aquesta reforma ja havia estat plantejada al si de les Corts a través d'una proposició de llei que pretenia introduir una clàusula interpretativa sobre la repressió de la mutilació genital femenina.

En l'actual reforma es modifica l'article 149 del Codi Penal, i al seu nou apartat 2 s'esmenta expressament la mutilació genital, en qualsevol de les seves manifestacions, com una conducta que s'enquadra entre les lesions de l'esmentat article, castigades amb presó de sis a 12 anys.

A més, es preveu que, si la víctima és menor d'edat o incapacitat, s'ha d'aplicar la pena d'inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, si el jutge ho considera adequat per a l'interès del menor. La majoria de vegades, són els pares o els familiars directes de la víctima els qui l'obliguen a sotmetre's a aquest tipus de

mutilacions aberrants, per la qual cosa la inhabilitació especial és absolutament necessària per combatre aquestes conductes i protegir la nena de futures agressions o vexacions.

4t L'adequació de les institucions civils a les noves cultures que conviuen al nostre país.

Amb l'objectiu de millorar la integració social dels immigrants a Espanya i de garantir que gaudeixin de drets semblants als nacionals, s'aborda una reforma del Codi Civil en matèria de separació i divorci per garantir la protecció de la dona davant noves realitats socials que apareixen amb el fenomen de la immigració. En concret, es modifica, continuant els treballs realitzats per la Comissió General de Codificació, l'article 107 del Codi Civil per resoldre els problemes que troben certes dones estrangeres, fonamentalment d'origen musulmà, que sol·liciten la separació o el divorci.

L'interès d'una persona d'aconseguir la separació o el divorci, perquè és l'expressió de la seva autonomia personal, ha de prevaler sobre el criteri que suposa l'aplicació de la llei nacional. I passa que, en aquests casos, l'aplicació de la llei nacional comuna dels cònjuges dificulta l'accés a la separació i al divorci de determinades persones residents a Espanya.

Per això, es reforma l'article 107 del Codi Civil, que estableix que s'aplica la llei espanyola quan un dels cònjuges sigui espanyol o resident a Espanya, amb preferència a la llei que sigui aplicable si aquesta última no reconeix la separació o el divorci, o ho fa de forma discriminatòria o contrària a l'ordre públic.

5è Finalment, l'adaptació de la Llei d'estrangeria a la realitat delictiva i processal existent.

Aquesta Llei orgànica també reforma la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.

La Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya, i la seva integració social, ja va ser modificada per la Llei orgànica 8/2000, de 22 de desembre, per millorar el règim jurídic d'entrada i permanència en territori espanyol dels estrangers.

Ara es tracta, mitjançant la reforma dels apartats 4 i 7 de l'article 57 i de l'article 62.1, de millorar la regulació actual en matèria d'expulsió per aconseguir una coordinació adequada quan es produeix la tramitació simultània de procediments administratiu i penal.

Amb la nova redacció de l'apartat 4 de l'article 57 es millora el text actual, i s'aclareix que l'expulsió, a més de comportar, «en tot cas, l'extinció de qualsevol autorització per quedar-se a Espanya de què sigui titular l'estranger expulsat», també implica «l'arxivament de qualsevol procediment que tingui per objecte l'autorització per residir o treballar a Espanya».

Igualment, aquesta Llei orgànica, amb la modificació de l'article 57.7 de la Llei orgànica sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social, intenta afrontar els problemes que deriven dels casos en què els estrangers estan subjectes a un o diversos processos penals. La solució que s'adopta consisteix a preveure que quan un estranger estigui processat o inculpat en un procediment judicial per delictes o falta castigat amb una pena privativa de llibertat inferior a sis anys, si hi ha ordre d'expulsió degudament dictada, s'autoritzi judicialment l'expulsió.

La nova redacció de l'article 57.7 estableix un procediment especialment àgil i urgent per fer-ho. En aquest, l'autoritat governativa sol·licita l'autorització judicial per dur a terme l'expulsió acordada en un expedient administratiu quan l'estranger estigui sotmès a un procediment penal. El termini per dictar la resolució judicial és molt breu, ja que no pot passar dels tres dies.

Amb això es garanteix l'eficàcia de l'ordre d'expulsió fins i tot en els casos de coincidència amb processos

penals. També es preveu la manera d'actuar quan siguin diversos els òrgans judicials que estan coneixent processos penals contra un mateix ciutadà estranger. En aquest cas, com és lògic, s'imposa a l'autoritat governativa el deure de sol·licitar l'autorització de l'expulsió a tots aquests òrgans judicials.

Finalment, aquesta reforma també millora la regulació de la resolució judicial que disposa l'ingrés de l'estranger en un centre d'internament. Amb això es tracta de garantir que les resolucions administratives o judicials d'expulsió no quedin sense efecte per la impossibilitat de trobar l'estranger.

Article primer. *Modificació de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal.*

U. Es modifica l'article 23, que queda redactat de la manera següent:

«Article 23.

És circumstància que pot atenuar o agreujar la responsabilitat, segons la naturalesa, els motius i els efectes del delictes, el fet que el perjudicat sigui o hagi estat cònjuge o estigui o hagi estat lligat de forma estable per anàloga relació d'afectivitat, o sigui ascendent, descendent o germà per naturalesa o adopció de l'ofensor o del seu cònjuge o convivent.»

Dos. Es modifica l'article 66, que queda redactat de la manera següent:

«Article 66.

1. En l'aplicació de la pena, tractant-se de delictes dolosos, els jutges o tribunals han d'observar, segons hi hagi o no hi hagi circumstàncies atenuants o agreujants, les regles següents:

1a Quan concorri només una circumstància atenuant, han d'aplicar la pena en la meitat inferior de la que fixi la llei per al delictes.

2a Quan concorrin dues o més circumstàncies atenuants, o una o diverses de molt qualificades, i no en concorri cap d'agreujant, han d'aplicar la pena inferior en un o dos graus a la que estableix la llei, tenint en compte el nombre i l'entitat de les dites circumstàncies atenuants.

3a Quan concorri només una o dues circumstàncies agreujants, han d'aplicar la pena en la meitat superior de la que fixi la llei per al delictes.

4a Quan concorrin més de dues circumstàncies agreujants i no concorri cap circumstància atenuant, poden aplicar la pena superior en grau a la que estableix la llei, en la seva meitat inferior.

5a Quan concorri la circumstància agreujant de reincidència amb la qualificació que el culpable, en delinquir, hagués estat condemnat executòriament, almenys, per tres delictes compresos en el mateix títol d'aquest Codi, sempre que siguin de la mateixa naturalesa, poden aplicar la pena superior en grau a la que preveu la llei per al delictes de què es tracti, tenint en compte les condemes precedents, així com la gravetat del nou delictes comès.

Als efectes d'aquesta regla no es computen els antecedents penals cancel·lats o que s'haguessin de cancel·lar.

6a Quan no concorrin atenuants ni agreujants han d'aplicar la pena establerta per la llei per al delictes comès, en l'extensió que considerin adequada, tenint en compte les circumstàncies personals del delinqüent i la gravetat més alta o més baixa del fet.

7a Quan concorrin circumstàncies atenuants i agreujants, les han de valorar i compensar racionalment per a la individualització de la pena. En cas que persisteixi un fonament qualificat d'atenuació han d'aplicar la pena inferior en grau. Si es manté un fonament qualificat d'agreujament, han d'aplicar la pena en la seva meitat superior.

8a Quan els jutges o tribunals apliquin la pena inferior en més d'un grau ho poden fer en tota la seva extensió.

2. En els delictes imprudents, els jutges o tribunals han d'aplicar les penes segons el seu prudent arbitri, sense subjectar-se a les regles que prescriu l'apartat anterior.»

Tres. Es modifiquen els apartats 1, 2 i 3 de l'article 89, que queden redactats de la manera següent:

«1. Les penes privatives de llibertat inferiors a sis anys imposades a un estranger no resident legalment a Espanya s'han de substituir en la sentència per la seva expulsió del territori espanyol, llevat que el jutge o tribunal, prèvia audiència del ministeri fiscal, excepcionalment i de forma motivada, apreciï que la naturalesa del delictes justifica el compliment de la condemna en un centre penitenciari a Espanya.

Igualment, els jutges o tribunals, a instància del ministeri fiscal, han d'acordar en sentència l'expulsió del territori nacional de l'estranger no resident legalment a Espanya condemnat a pena de presó igual o superior a sis anys, en cas que s'accedeixi al tercer grau penitenciari o una vegada s'entenguin complertes les tres quartes parts de la condemna, llevat que, excepcionalment i de forma motivada, apreciïn que la naturalesa del delictes justifica el compliment de la condemna en un centre penitenciari a Espanya.

L'expulsió es porta a efecte sense que sigui aplicable el que disposen els articles 80, 87 i 88 del Codi Penal.

L'expulsió acordada d'aquesta manera comporta l'arxivament de qualsevol procediment administratiu que tingui per objecte l'autorització per residir o treballar a Espanya.

En el cas que, acordada la substitució de la pena privativa de llibertat per l'expulsió, aquesta no es pugui portar a efecte, s'ha de procedir al compliment de la condemna privativa de llibertat imposada originàriament o del període de condemna pendent.

2. L'estranger no pot tornar a Espanya en un termini de 10 anys, comptats des de la data de l'expulsió, i, en tot cas, mentre no hagi prescrit la pena.

3. L'estranger que intenti transgredir una decisió judicial d'expulsió i prohibició d'entrada a què es refereixen els apartats anteriors ha de ser retornat per l'autoritat governativa, i el termini de prohibició d'entrada ha de començar a computar una altra vegada íntegrament.»

Quatre. Es modifica l'article 108, que queda redactat de la manera següent:

«Article 108.

1. Si el subjecte és estranger no resident legalment a Espanya, el jutge o tribunal ha d'acordar en la sentència, prèvia audiència d'aquell, l'expulsió del territori nacional com a substitutiva de les mesures de seguretat que li siguin aplicables, llevat que el jutge o tribunal, prèvia audiència del ministeri fiscal, excepcionalment i de forma motivada, apreciï

que la naturalesa del delictes justifica el compliment a Espanya.

L'expulsió acordada així comporta l'arxivament de qualsevol procediment administratiu que tingui per objecte l'autorització per residir o treballar a Espanya.

En el cas que, acordada la substitució de la mesura de seguretat per l'expulsió, aquesta no es pugui portar a efecte, s'ha de procedir al compliment de la mesura de seguretat imposada originàriament.

2. L'estranger no pot tornar a Espanya en un termini de 10 anys, comptats des de la data de l'expulsió.

3. L'estranger que intenti transgredir una decisió judicial d'expulsió i prohibició d'entrada a què es refereixen els apartats anteriors ha de ser retornat per l'autoritat governativa, i el termini de prohibició d'entrada ha de començar a computar una altra vegada íntegrament.»

Cinc. S'afegeix un paràgraf a l'apartat 1 i es modifica l'apartat 2 de l'article 147, amb la redacció següent:

«Amb la mateixa pena es castiga el qui, en el termini d'un any, hagi realitzat quatre vegades l'acció que descriu l'article 617 d'aquest Codi.

2. Això no obstant, el fet que descriu l'apartat anterior es castiga amb la pena de presó de tres a sis mesos o amb multa de sis a 12 mesos, quan sigui menys greu, tenint en compte el mitjà emprat o el resultat produït.»

Sis. Es modifica l'article 149, que queda redactat de la manera següent:

«Article 149.

1. El que causi a un altre, per qualsevol mitjà o procediment, la pèrdua o la inutilitat d'un òrgan o membre principal, o d'un sentit, la impotència, l'esterilitat, una greu deformitat, o una greu malaltia somàtica o psíquica, es castiga amb la pena de presó de sis a 12 anys.

2. El que causi a un altre una mutilació genital en qualsevol de les seves manifestacions es castiga amb la pena de presó de sis a 12 anys. Si la víctima és menor o incapacitat, és aplicable la pena d'inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per un temps de quatre a 10 anys, si el jutge ho considera adequat a l'interès del menor o incapacitat.»

Set. Es modifica l'article 153, que queda redactat de la manera següent:

«Article 153.

El que per qualsevol mitjà o procediment causi a un altre dany psíquic o una lesió no definits com a delictes en aquest Codi, o pegui a algú o el maltracti d'obra sense causar-li lesió, o amenaci algú de manera lleu amb armes i altres instruments perillosos, quan en tots aquests casos l'ofès és alguna de les persones a les quals es refereix l'article 173.2, es castiga amb la pena de presó de tres mesos a un any o treballs en benefici de la comunitat de 31 a 80 dies i, en tot cas, privació del dret a tenir i portar armes d'un a tres anys, així com, quan el jutge o tribunal ho consideri adequat per a l'interès del menor o incapacitat, inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per un temps de sis mesos a tres anys.

S'imposen les penes en la seva meitat superior quan el delictes es perpetri en presència de menors,

o utilitzant armes, o tingui lloc al domicili comú o al domicili de la víctima, o es realitzin trencant una pena de les que preveu l'article 48 d'aquest Codi o una mesura cautelar o de seguretat de la mateixa naturalesa.»

Vuit. Es modifica l'article 173, que queda redactat de la manera següent:

«Article 173.

1. El que infligeix a una altra persona un tracte degradant, i menyscaba greument la seva integritat moral, es castiga amb la pena de presó de sis mesos a dos anys.

2. El que habitualment exerceixi violència física o psíquica sobre qui sigui o hagi estat el seu cònjuge o sobre la persona que hi estigui o hi hagi estat lligada per una relació anàloga d'afectivitat fins i tot sense convivència, o sobre els descendents, ascendents o germans per naturalesa, adopció o afinitat, propis o del cònjuge o convivent, o sobre els menors o incapaces que convisin amb ell o que estiguin subjectes a la potestat, tutela, curatela, acolliment o guarda de fet del cònjuge o convivent, o sobre la persona emparada en qualsevol altra relació per la qual estigui integrada al nucli de la seva convivència familiar, així com sobre les persones que per la seva especial vulnerabilitat estan sotmeses a custòdia o guarda en centres públics o privats, es castiga amb la pena de presó de sis mesos a tres anys, privació del dret a tenir i portar armes de dos a cinc anys i, si s'escau, quan el jutge o tribunal ho consideri adequat per a l'interès del menor o incapacitat, inhabilitació especial per a l'exercici de la pàtria potestat, tutela, curatela, guarda o acolliment per un temps d'un a cinc anys, sense perjudici de les penes que puguin correspondre als delictes o faltes en què s'hagin concretat els actes de violència física o psíquica.

S'han d'imposar les penes en la seva meitat superior quan algun o alguns dels actes de violència es perpetrin en presència de menors, o utilitzant armes, o tinguin lloc al domicili comú o al domicili de la víctima, o es realitzin trencant una pena de les que preveu l'article 48 d'aquest Codi o una mesura cautelar o de seguretat o prohibició de la mateixa naturalesa.

3. Per apreciar l'habitualitat a què es refereix l'apartat anterior, cal atènyer-se al nombre d'actes de violència acreditats, així com a la seva proximitat temporal, amb independència del fet que la violència s'hagi exercit sobre la mateixa o sobre diferents víctimes de les compreses en aquest article, i que els actes violents hagin estat o no objecte d'enjudiciament en processos anteriors.»

Nou. Es modifica l'article 188, que queda redactat de la manera següent:

«Article 188.

1. El que determini, fent servir violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o vulnerabilitat de la víctima, una persona major d'edat a exercir la prostitució o a mantenir-s'hi, és castigat amb les penes de presó de dos a quatre anys i una multa de 12 a 24 mesos. Incorre en la mateixa pena qui es lucrí explotant la prostitució d'una altra persona, fins i tot amb el consentiment d'aquesta.

2. S'imposen les penes corresponents en la seva meitat superior, i a més la pena d'inhabilitació absoluta de sis a 12 anys, als que tinguin les conductes descrites a l'apartat anterior prevalent-se de

la seva condició d'autoritat, agent d'aquesta o funcionari públic.

3. Si aquestes conductes tenen com a objecte una persona menor d'edat o incapaç, per iniciar-la o mantenir-la en una situació de prostitució, s'imposa al responsable la pena superior en grau a la que correspongui segons els apartats anteriors.

4. Les penes assenyalades s'imposen en els seus casos respectius sense perjudici de les que corresponguin per les agressions o abusos sexuals comesos sobre la persona prostituïda.»

Deu. S'afegeix un paràgraf segon a l'article 234, que queda redactat de la manera següent:

«Amb la mateixa pena es castiga el qui en el termini d'un any realitzi quatre vegades l'acció que descriu l'article 623.1 d'aquest Codi, sempre que l'import acumulat de les infraccions sigui superior al mínim de l'esmentada figura del delictes.»

Onze. S'afegeix un paràgraf segon a l'apartat 1 de l'article 244, que queda redactat de la manera següent:

«Amb la mateixa pena es castiga el qui en el termini d'un any realitzi quatre vegades l'acció que descriu l'article 623.3 d'aquest Codi, sempre que l'import acumulat de les infraccions sigui superior al mínim de l'esmentada figura del delictes.»

Dotze. Es modifica l'article 318, que queda redactat de la manera següent:

«Article 318.

Quan els fets que preveuen els articles d'aquest títol s'atribueixin a persones jurídiques, s'imposa la pena que assenyalen els administradors o encarregats del servei que n'hagin estat responsables i als qui, coneixent-los i podent-ho remeiar, no hagin adoptat mesures per fer-ho. En aquests casos l'autoritat judicial pot decretar, a més, alguna o algunes de les mesures que preveu l'article 129 d'aquest Codi.»

Tretze. Es modifica l'article 318 bis, que queda redactat de la manera següent:

«Article 318 bis.

1. El que, directament o indirectament, promogui, afavoreixi o faciliti el tràfic il·legal o la immigració clandestina de persones des d'Espanya, en trànsit o amb destinació a Espanya, es castiga amb la pena de quatre a vuit anys de presó.

2. Si el propòsit del tràfic il·legal o la immigració clandestina és l'explotació sexual de les persones, es castiguen amb la pena de cinc a 10 anys de presó.

3. Els que realitzin les conductes descrites en qualsevol dels dos apartats anteriors amb ànim de lucre o utilitzant violència, intimidació, engany, o abusant d'una situació de superioritat o d'especial vulnerabilitat de la víctima, o sent la víctima menor d'edat o incapaç o posant en perill la vida, la salut o la integritat de les persones, es castiguen amb les penes en la seva meitat superior.

4. Incorren en les mateixes penes de l'apartat anterior i a més en la d'inhabilitació absoluta de sis a 12 anys els que realitzin els fets prevalent-se de la seva condició d'autoritat, agent d'aquesta o funcionari públic.

5. S'imposen les penes superiors en grau a les que preveuen els apartats 1 a 4 d'aquest article, en els seus respectius casos, i inhabilitació especial per a professió, ofici, indústria o comerç pel temps

de la condemna, quan el culpable pertanyi a una organització o associació, fins i tot de caràcter transitori, que es dediqui a la realització d'aquestes activitats.

Quan es tracti dels caps, administradors o encarregats de les organitzacions o associacions esmentades, se'ls aplica la pena en la seva meitat superior, que es pot elevar a la immediatament superior en grau.

En els casos que preveu aquest apartat l'autoritat judicial pot decretar, a més, alguna o algunes de les mesures que preveu l'article 129 d'aquest Codi.

6. Els tribunals, tenint en compte la gravetat del fet i les seves circumstàncies, les condicions del culpable i la finalitat perseguida per aquest, poden imposar la pena inferior en un grau a la respectivament assenyalada.»

Catorze. Es modifica el paràgraf 1r de l'article 515, que queda redactat de la manera següent:

«1r Les que tinguin per objecte cometre algun delictes o, després de constituïdes, promoguin la comissió d'un delictes, així com les que tinguin per objecte cometre o promoure la comissió de faltes de forma organitzada, coordinada i reiterada.»

Quinze. Es deroga l'últim paràgraf de l'apartat 2 de l'article 617.

Article segon. *Modificació de la Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener, sobre drets i llibertats dels estrangers a Espanya i la seva integració social.*

U. L'apartat 4 de l'article 57 té la redacció següent:

«4. L'expulsió comporta, en tot cas, l'extinció de qualsevol autorització per quedar-se a Espanya, així com l'arxivament de qualsevol procediment que tingui per objecte l'autorització per residir o treballar a Espanya de l'estranger expulsat.»

Dos. L'apartat 7 de l'article 57 té la redacció següent:

«7. a) Quan l'estranger estigui processat o inculpat en un procediment judicial per un delictes o falta per al qual la llei prevegi una pena privativa de llibertat inferior a sis anys o una pena de diferent naturalesa, i consti aquest fet acreditat en l'expedient administratiu d'expulsió, l'autoritat governativa ha de sotmetre al jutge que, prèvia audiència del ministeri fiscal, i en el termini més breu possible i en tot cas no superior a tres dies, n'autoritzi l'expulsió, llevat que, de forma motivada, apreciï l'existència de circumstàncies excepcionals que justifiquin la seva denegació.

En cas que l'estranger estigui subjecte a diversos processos penals tramitats en diversos jutjats, i constin aquests fets acreditats en l'expedient administratiu d'expulsió, l'autoritat governativa ha d'instar de tots ells l'autorització a què es refereix el paràgraf anterior.

b) No obstant el que assenyalava el paràgraf a) anterior, el jutge pot autoritzar, a instàncies de l'interessat i prèvia audiència del ministeri fiscal, la sortida de l'estranger del territori espanyol en la forma que determina la llei d'enjudiciament criminal.

c) No són aplicables les previsions que contenen els paràgrafs anteriors quan es tracti de delictes tipificats en els articles 312, 318 bis, 515.6a, 517 i 518 del Codi Penal.»

Tres. L'apartat 1 de l'article 61 queda redactat de la manera següent:

«1. Des del moment en què s'incoï un procediment sancionador en què es pugui proposar l'expulsió, l'instructor, a fi d'assegurar la resolució final que pugui dictar, pot adoptar alguna de les mesures cautelars següents:

a) Presentació periòdica davant de les autoritats competents.

b) Residència obligatòria en un lloc determinat.

c) Retirada del passaport o document acreditatiu de la seva nacionalitat, previ lliurament a l'interessat del resguard acreditatiu d'aquesta mesura.

d) Detenció cautelar, per l'autoritat governativa o els seus agents, per un període màxim de 72 hores prèvies a la sol·licitud d'internament.

En qualsevol altre supòsit de detenció, la posada a disposició judicial s'ha de produir en un termini no superior a 72 hores.

e) Internament preventiu, prèvia autorització judicial als centres d'internament.»

Quatre. L'apartat 1 de l'article 62 té la redacció següent:

«1. Incoat l'expedient per les causes que comprenen els paràgrafs a) i b) de l'apartat 1 de l'article 54, així com a), d) i f) de l'article 53, en què es pugui proposar la sanció d'expulsió del territori espanyol, l'instructor pot sol·licitar al jutge d'instrucció competent que disposi el seu ingrés en un centre d'internament mentre es tramita l'expedient sancionador, sense que sigui necessari que s'hagi dictat resolució d'expulsió.

El jutge, prèvia audiència de l'interessat, ha de resoldre mitjançant un acte motivat, tenint en compte les circumstàncies concurrents i, en especial, el fet que no tingui domicili o documentació, així com l'existència de condemna o sancions administratives prèvies i d'altres processos penals o procediments administratius sancionadors pendents.»

Article tercer. *Modificació del Codi Civil.*

U. La rúbrica del capítol XI del títol IV del llibre I del Codi Civil queda redactada de la manera següent:

«Llei aplicable a la nul·litat, la separació i el divorci.»

Dos. El segon paràgraf de l'apartat 2 de l'article 9 del Codi Civil queda redactat de la manera següent:

«La nul·litat, la separació i el divorci es regeixen per la llei que determina l'article 107.»

Tres. L'article 107 del Codi Civil queda redactat de la manera següent:

«Article 107.

1. La nul·litat del matrimoni i els seus efectes es determinen de conformitat amb la llei aplicable a la seva celebració.

2. La separació i el divorci es regeixen per la llei nacional comuna dels cònjuges en el moment de presentar la demanda; a falta de nacionalitat comuna, per la llei de la residència habitual comuna del matrimoni en el moment esmentat i, en defecte d'aquesta, per la llei de l'última residència habitual comuna del matrimoni si un dels cònjuges encara resideix habitualment a l'esmentat Estat.

En tot cas, s'aplica la llei espanyola quan un dels cònjuges sigui espanyol o resideixi habitualment a Espanya:

a) Si no és aplicable cap de les lleis esmentades anteriorment.

b) Si en la demanda presentada davant d'un tribunal espanyol la separació o el divorci el demanen els dos cònjuges o un amb el consentiment de l'altre.

c) Si les lleis indicades en el paràgraf primer d'aquest apartat no reconeixen la separació o el divorci o ho fan de forma discriminatòria o contrària a l'ordre públic.»

Disposició final primera. *Caràcter d'aquesta Llei.*

L'article tercer d'aquesta Llei té caràcter ordinari i es dicta a l'empara de la competència exclusiva de l'Estat en matèria de legislació civil, d'acord amb l'article 149.1.8a de la Constitució.

Disposició final segona. *Entrada en vigor.*

Aquesta Llei orgànica entra en vigor l'endemà de la publicació en el «Butlletí Oficial de l'Estat».

Per tant,

Mano a tots els espanyols, particulars i autoritats que compleixin aquesta Llei orgànica i que la facin complir.

Madrid, 29 de setembre de 2003.

JUAN CARLOS R.

El president del Govern,
JOSÉ MARÍA AZNAR LÓPEZ

18089 *LLEI 28/2003, de 29 de setembre, reguladora del Fons de Reserva de la Seguretat Social. («BOE» 234, de 30-9-2003.)*

JUAN CARLOS I

REI D'ESPANYA

A tots els qui vegeu i entengueu aquesta Llei. Sapigueu: Que les Corts Generals han aprovat la Llei següent i jo la sanciono.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

L'establiment de fons especials d'estabilització i reserva per atendre futures necessitats en matèria de prestacions contributives, originades per desviacions entre ingressos i despeses de la Seguretat Social, ha estat una exigència institucional per al sistema de la Seguretat Social, que per això ha estat objecte d'una consideració especial en diferents àmbits i fòrums de diàleg entre les forces polítiques i socials i el Govern.

Aquests contactes van cristal·litzar, primerament, en el denominat Pacte de Toledo d'abril de 1995, en què les recomanacions 1 i 2 de l'apartat IX s'ocupen respectivament de la separació i clarificació de les fons de finançament del nostre sistema de Seguretat Social i de la constitució de reserves en el nivell contributiu d'aquest que atenuïn els efectes dels cicles econòmics; posteriorment, en l'Acord de Consolidació i Racionalització del Sistema, de 9 d'octubre de 1996, que recull